POLITICAL SCIENCE

PAPER–III

OCT–10/11

Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Roll No. ☐☐☐☐☐
(In figures as in Admit Card)

Roll. No. ....

....
(in words)

Name of the Areas/Section (if any).................

Time Allowed : 2-1/2 hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronic Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.
10. In case of any discrepancy in Gujarati and English version of Questions the English version should be taken as final.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તર પોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તર પોથીમાં કયાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિકસ સાધનોનો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તર પોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.
૧૦. પ્રશ્નપત્રના પ્રશ્નોમાં ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ભાષાંતરમાં કોઈ વિસંગતિ જોવા મળશે તો અંગ્રેજી અર્થને જ માન્ય ગણવામાં આવશે.

FOR OFFICE USE ONLY
MARKS OBTAINED

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		11.	
2.		12.	
3.		13.	
4.		14.	
5.		15.	
6.		16.	
7.		17.	
8.		18.	
9.		19.	
10.			

Total Marks obtained ....

Signature of the co-ordinator ....

(Evaluation)

SEAL

POLITICAL SCIENCE **રાજનીતિ વિજ્ઞાન**

PAPER III **પેપર III**

Note : This paper contains **FOUR** Sections. You are required to attempt **ALL** of them.

નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રમાં **ચાર** વિભાગો છે. તમારે બધા વિભાગોના પ્રશ્નોના જવાબો લખવાના છે.

SECTION I
વિભાગ I

Note : Section I has *two* questions, each to be answered in **500** words. Marks for each question is **20** (Total marks : **40**)

નોંધ : વિભાગ I માં **બે** પ્રશ્નો આપેલા છે. પ્રત્યેક **૫૦૦** શબ્દોમાં લખો. પ્રત્યેકના **૨૦** ગુણ છે. (કુલ ગુણ **૪૦**)

1. Explain the salient features of democratic participation.
લોકશાહી ભાગીદારીના નોંધપાત્ર લક્ષણો સમજાવો.

***OR* (અથવા)**

What is New Public Administration ? How is it different from traditional Public Administration ?
નૂતન કે નવો જાહેર વહીવટ એટલે શું ? પ્રણાલિકાગત જાહેર વહીવટથી તે કઈ રીતે અલગ પડે છે ?

2. Write a critical note on National Integration in India.

ભારતના રાષ્ટ્રીય એકીકરણ પર એક ટીકાત્મક નોંધ લખો.

OR **(અથવા)**

What is neo-realism ? What is the difference between realism and neorealism as approaches to the study of international relations ?

નવ વાસ્તવવાદ (neo-realism) એટલે શું ? આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોના અભ્યાસના અભિગમો તરીકે વાસ્તવવાદ (realism) અને નવવાસ્તવવાદ વચ્ચેનો ભેદ શું છે ?

SECTION II

વિભાગ II

Note : This section contains 10 units. There are 3 questions in each unit. Select any *one* unit and answer all the *three* questions of that unit. Word limit for each answer is **300** words. Each question carries **15** marks (Total marks : **45**).

નોંધ : આ વિભાગમાં **૧૦** એકમો છે. દરેક એકમમાં **૩** પ્રશ્નો છે. એક એકમ પસંદ કરો અને એ એકમના **ત્રણેય** પ્રશ્નોના જવાબ લખો. દરેકના **૩૦૦** શબ્દોમાં ઉત્તર લખો. દરેકના **૧૫** ગુણ છે. (કુલ ગુણ ૪૫)

Unit I

એકમ I

3. Write a note on Marxists thought on Historical Materialism.

ઐતિહાસિક ભૌતિકવાદના માર્કસવાદી ખ્યાલ પર નોંધ લખો.

4. What is ideology ? Do you think it is relevant in today's politics ?

વિચારસરણી (Ideology) એટલે શું ? તમારા મતે, વર્તમાન રાજકારણમાં તે આજે પ્રસ્તુત છે ?

5. Write a note on theory of change with special reference to Mahatma Gandhi.

મહાત્મા ગાંધીના સંદર્ભમાં પરિવર્તનના સિદ્ધાંત અંગે એક નોંધ લખો.

***OR* (અથવા)**

Unit II

એકમ II

3. What explanation does Hobbes give for the origin of the State ?

રાજયની ઉત્પત્તિ અંગે હોબ્સ શું અર્થઘટન કરે છે ?

4. Write a note on Aristotle's Classification of Constitutions.

એરિસ્ટોટલના બંધારણના વર્ગીકરણ અંગે એક નોંધ લખો.

5. Explain Gandhian concept of Non-violence.

ગાંધીજીનો અહિંસાનો ખ્યાલ સમજાવો.

OR (અથવા)

Unit III

એકમ III

3. What is comparative politics ?

   તુલનાત્મક રાજકારણ એટલે શું ?

4. Discuss the role and power of the executive in a parliamentary system of Government.

   સંસદીય પ્રણાલીમાં કારોબારીની સત્તા અને ભૂમિકા ચર્ચો.

5. Write a note on the role of the opposition parties in democratic political systems.

   લોકશાહી રાજકીય પ્રથામાં વિરોધપક્ષોની ભૂમિકા પર નોંધ લખો.

OR (અથવા)

Unit IV

એકમ IV

3. Define political modernisation.

   રાજકીય આધુનિકરણની વ્યાખ્યા લખો.

4. Examine the role of media in political socialisation.

   રાજકીય સામાજીકરણના સાધન તરીકે પ્રચાર-પ્રસાર (સંવહનના સાધનો) ની ભૂમિકા તપાસો.

5. Distinguish between power and authority.

   સત્તા અને આધિપત્ય (Authority) વચ્ચેનો ભેદ દર્શાવો.

OR (અથવા)

Unit V

એકમ V

3. How has coalitional politics affected Centre-State relations in India ?

   કેન્દ્ર અને રાજયો વચ્ચેના સંબંધો પર મિશ્ર સરકારોના રાજકરણ (Coalitional politics) ની શું અસરો થઈ છે ?

4. Explain Public Interest Litigation. How did it impact on judicial activism in India ?

   'જાહેર હિત માટે કરાયેલ કાનૂની અરજી' (Public Interest Litigation) નો અર્થ સમજાવો. ન્યાયકીય સક્રિયતા (judicial activism) પર તેનો શો પ્રભાવ પડયો છે ?

5. "The Indian President reigns but does not rule." Comment.

   'ભારતના રાષ્ટ્રપતિ રાજ કરે છે પણ શાસન કરતા નથી.' આ વિધાનની ચર્ચા કરો.

OR (અથવા)

Unit VI

એકમ VI

3. "Small states are better administered." Do you agree ? Give reasons either for or against.

''નાના રાજ્યોનો વહીવટ વધુ સારી રીતે થઈ શકે છે.'' તમે આ વિધાન સાથે સંમત થાવ છો ? નાના રાજ્યોની હિમાયત કરવા માટે કે તેનો વિરોધ કરવા માટે કારણો આપો.

4. Present your arguments for and against the Women's Reservation Bill presented to the Indian Parliament.

સંસદમાં રજૂ થયેલ મહિલા અનામત ખરડાની તરફેણ અને વિરોધમાં તમારી દલીલો આપો.

5. How are interest and pressure groups effective in policy making in India ?

ભારતમાં નીતિ ઘડતરમાં હિત જૂથો (Interest groups) અને દાબ જૂથો (Pressure groups) કેટલે અંશે અસરકારક રહ્યાં છે ?

OR (અથવા)

Unit VII

એકમ VII

3. Examine the Human Relations theories of organisation.

સંગઠનના માનવસંબંધો અંગેના સિદ્ધાંતને તપાસો.

4. "The Chief Executive must necessarily be a political leader." Do you agree ? Give reasons.

''મુખ્ય કારોબારીને માટે જરૂરી છે કે તે રાજકીય નેતા હોય.'' તમે સંમત થાવ છો ? જવાબ માટે કારણો આપો.

5. Write a small essay on Max Weber's concept of Bureaucracy.

મેકસ વેબરના 'અમલદારશાહી' (Bureaucracy) ના ખ્યાલ પર એક નાનો નિબંધ લખો.

OR (અથવા)

Unit VIII

એકમ VIII

3. What has been the impact of Administrative Reforms Commission on Indian Administration ?
વહીવટી સુધારણા પંચની ભલામણોનો ભારતના વહીવટી તંત્ર પર શો પ્રભાવ પડયો છે ?

4. What are the salient features of the 73rd Constitutional Amendment to the Indian Constitution that might revolutionize local governance ?
ભારતના બંધારણના તોત્તેરમા (73rd) સુધારાના એવા કયા લક્ષણો છે જે સ્થાનિક સરકારમાં ક્રાંતિકારી પરિવર્તન લાવી શકે ?

5. "Planning Commission of India is considered to be a white elephant." Discuss.
''ભારતનું આયોજન પંચ (Planning Commission) એક સફેદ હાથી ગણાય છે.'' ચર્ચા કરો.

OR (અથવા)

Unit IX

એકમ IX

3. What is the difference between liberal and neoliberal approaches to the study of International Relation ?
આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધના અભ્યાસ માટેના ઉદારવાદી (liberal) અને નવઉદારવાદી (neoliberal) અભિગમો વચ્ચે શું ભેદ છે ?

4. What are Confidence Building Measures ? How do they help in resolving conflicts ?
'વિશ્વાસ સર્જક પગલાંઓ' (Confidence Building Measures) કોને ગણાવી શકાય ? સંઘર્ષના ઉકેલ માટે તે કેવી રીતે મદદકર્તા થઈ શકે ?

5. Examine the concepts of comprehensive security and human security.
સર્વાંગી સલામતી અને માનવ સલામતીના ખ્યાલો સમજાવો.

OR (અથવા)

Unit X

એકમ X

3. Trace the political changes that took place in Europe between 1989 and 1991.
1889 અને 1991 વચ્ચેના ગાળામાં યુરોપમાં આવેલાં રાજકીય પરિવર્તનો દર્શાવો.

4. How has cross-border terrorism affected Indo-Pakistan relations ?
સીમા પારિત ત્રાસવાદ (cross border terrorism) થી ભારત-પાકિસ્તાનના સંબંધોને કઈ રીતે અસર થઈ છે ?

5. Examine Indo-US relations since 1991.
1991 પછીના ભારતના અમેરિકા સાથેના સંબંધો તપાસો.

Q. No. 3. Unit ....

Q. No. 4. Unit ....

Q. No. 5. Unit ....

SECTION III
વિભાગ III

Note : This Section contains **9** questions. *All* questions are compulsory. Each question carries **10** marks. Word limit for each answer is **50** words. (Total marks : **90**).

નોંધ : આ વિભાગમાં **૯** પ્રશ્નો છે. બધા ફરજિયાત છે. દરેક પ્રશ્નના **૧૦** ગુણ છે. દરેક ઉત્તર **૫૦** શબ્દોમાં લખો. (કુલ ગુણ **૯૦**)

6. What is social justice ?
સામાજિક ન્યાય એટલે શું ?

7. What is Rousseau's concept of 'General Will' ?

રૂસોનો સામાન્ય (સર્વજન હિત માટેનો) સંકલ્પ (General Will) નો ખ્યાલ શું છે ?

8. What is Constitutionalism ?

બંધારણવાદ એટલે શું ?

9. What are the provisions of Art. 370 of the Indian Constitution ?

ભારતના બંધારણની 370 (૩૭૦) મી કલમમાં કઈ જોગવાઈ છે ?

10. What is Track II Diplomacy ?

દ્વિતીય કક્ષાની (Track II) મુત્સદ્દીગીરી એટલે શું ?

11. What is SAPTA and SAFTA ?

સાપ્ટા (SAPTA) અને સાફ્ટા (SAFTA) શું છે ?

12. What is an Informal Organisation ?

બિન ઔપચારિક સંગઠનનો અર્થ સમજાવો.

13. What are the functions of the Attorney General in India ?

ભારતના એટર્ની જનરલના કાર્યો કયાં છે ?

14. What is post-behaviourism ?

નવ-વર્તનવાદ (post-behaviourism) એટલે શું ?

SECTION IV

વિભાગ IV

Note : Read the passage given below and answer all the *five* questions. Each question carries **5** marks. (Total marks : **25**).

નોંધ : નીચે આપેલો ફકરો વાંચીને, **પાંચેય** પ્રશ્નોના જવાબ લખો. દરેકના ગુણ **પ** છે. (કુલ ગુણ **૨૫**)

The idea of Asian values was ...... problematic from the start. As anyone knows who has spent time in that part of the world, there are huge cultural differences not only among the various countries but also among the ethnic groups that make up multicultural societies like Singapore and Malaysia.

Aside from inculcating good work habits, Asian values have also been said to have a political dimension. Thus, Lee and Mahathir have argued that their brand of authoritarian government is well-suited to Confucian traditions of hierarchy and enables the state to focus its resources on economic development while avoiding the high degree of social disorder characteristic of Western democracies.

Unfortunately, the alleged cultural fit between Asian values and authoritarian government is a matter more of convenience than of principle. In any old and complex cultural system — whether Confucianism or Christianity — it is possible to find sources legitimating totally contradictory practices.

Historically, Christians reading the same Bible have both promoted and condemned slavery. Similarly, if Lee Kuan Yew can cite Confucian sources to support rule by benevolent authoritarianism, Taiwan's Lee Teng-hui has cited other sources to prove the compatibility of Confucian tradition with the kind of democratic institutions he has sought to build in his island nation. All cultural systems evolve. Given the examples of Japan, South Korea, and Taiwan, who is to say that Asian values constitute an insuperable obstacle to the establishment of Western-style democracy ?

એશિયન મૂલ્યોનો વિચાર જ મૂળભૂત રીતે સમસ્યારૂપ હતો. વિશ્વના આ ભાગમાં જેણે સમય વીતાવ્યો છે તે જાણે છે કે (આ વિસ્તારના) વિવિધ દેશોની સંસ્કૃતિમાં જ ભેદ છે એટલું જ નહીં પણ ભાતીગળ સંસ્કૃતિ ધરાવતા આ સમાજના માનવવંશી કે જાતિય જૂથો (ethnic groups), જેમ કે સીંગાપોર અને મલેશિયામાં નજરે પડે છે તેમ વિવિધ સંસ્કૃતિ ધરાવે છે.

એશિયન મૂલ્યો નિષ્ઠાપૂર્વક કામ કરવાની આદત (work habits) વિકસાવવા ઉપરાંત રાજકીય પાસું પણ ધરાવે છે. લી અને મહાથીર જેવા નેતાઓ એવી દલીલ કરે છે કે તેમની આપખુદશાહી સરકારોને કન્ફયુશિયસના શ્રેણીસ્તુપના ખ્યાલમાંથી ટેકો મળે છે અને સરકારને આર્થિક વિકાસના કામમાં સાધનો રોકવામાં મદદ કરે છે. વળી આ પ્રક્રિયા, તેઓ પશ્ચિમના લોકશાહી દેશોમાં દેખાયેલી મોટી સામાજિક અવ્યવસ્થા લાવ્યા વગર આગળ વધારી શકે છે.

કમનસીબે, એશિયન મૂલ્યો અને આપખુદશાહી સરકાર વચ્ચેનો આ સાંસ્કૃતિક સુમેળ એ સગવડિયો સંગાથ જ છે, સિદ્ધાંત નહીં. વાસ્તવમાં કોઈપણ પ્રાચીન કે સંકુલ સાંસ્કૃતિક પ્રથા પછી તે કન્ફયુસિયસવાદ હોય કે ખ્રિસ્તી ધર્મ, એવાં સ્ત્રોત મળી રહે છે જે પરસ્પર વિરોધી વિચારોને સમર્થન મળી રહે છે. ઐતિહાસિક રીતે જોઈએ તો એક જ બાઈબલ વાંચતા કેટલાક ખ્રિસ્તીઓ

ગુલામીને પ્રથાને ટેકો આપ્યો છે તો કેટલાક ખ્રિસ્તીઓ તેને વખોડી કાઢી છે. એ જ રીતે લીકવાન યુ એ કન્ફ્યુસિયસના સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરીને પરોપકારી આપખુદશાહી શાસનને ટેકો આપ્યો છે તો તાઈવાનના લી-તેંગ-હ્યુએ બીજા સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરીને કન્ફ્યુસિયસની પ્રણાલિકા, તેના ટાપુ જેવા દેશમાં લોકશાહી સંસ્થાઓ સાથે સુસંગત છે એમ પૂરવાર કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. બધી જ સાંસ્કૃતિક પ્રથાઓ વિકાસ પામે છે. જાપાન, દક્ષિણ કોરિયા અને તાઈવાનના ઉદાહરણને લક્ષમાં લેવાય તો કોણ એમ કહી શકે કે એશિયન મૂલ્યો, પશ્ચિમના દેશોના જેવી લોકશાહી સંસ્થાઓ સ્થાપવામાં મોટો અવરોધ ઊભો કરી શકે ?

15. How have Lee and Mahathir interpreted Confucious ?
લી અને મહાથીરે કન્ફ્યુસિયસનું અર્થઘટન કઈ રીતે કર્યું છે ?

16. Why does the author find the idea of Asian values problematic ?
લેખકને એશિયન મૂલ્યોનો પ્રશ્ન સમસ્યારૂપ કેમ લાગે છે ?

17. Why, according to the author, is harmony between Asian values and authoritarianism a matter of convenience ?
લેખકને આપખુદશાહી સરકાર એશિયન મૂલ્યો વચ્ચેનો સુમેળ સગવડિયા સંગાથ જેવો કેમ લાગે છે ?

18. Which examples prove that Asian values are not an obstacle to the establishment of democracy ?
એશિયન મૂલ્યો લોકશાહીની સ્થાપનામાં અવરોધરૂપ નથી એવું કયા ઉદાહરણો પરથી કહી શકાય ?

19. What, according to the author, is the political dimension of Asian values ?
લેખકની દૃષ્ટિએ એશિયન મૂલ્યોનું રાજકીય પાસુ કયું છે ?

ROUGH WORK

SEAL